

1.1 ความสำคัญของการจัดเก็บและการตรวจสอบภาษีเงินได้นิติบุคคล

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอยู่เสมอ และการประกอบกิจการในรูปนิติบุคคลก็มีประโยชน์ในการดึงดูดเงินทุน การได้รับสินเชื่อจากธนาคาร และได้รับผลประโยชน์อื่น ๆ มากกว่าการประกอบการในรูปของเอกชน หน่วยงานบริษัท ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลต่าง ๆ จึงกำเนิดขึ้นในลักษณะการลงทุนต่าง ๆ กัน ซึ่งมีอยู่มากทีเดียวที่นิติบุคคลเหล่านั้นมิได้ยื่นชำระภาษีตามประมวลรัษฎากร อาจเป็นเพราะไม่มีความรู้ ความเข้าใจ หรือไม่สนใจในกฎหมายภาษีอากร หรือเป็นเพราะมีเจตนาหลีกเลี่ยงภาษีอากรโดยตรง ส่วนทางค่านรัฐบาลซึ่งมีกรมสรรพากร เป็นผู้รับผิดชอบและดูแลปรับปรุงในการจัดเก็บภาษีอากรก็พยายามจัดเก็บภาษีจากธุรกิจประเภทต่าง ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้เงินมากที่สุดสมกับเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญแหล่งหนึ่งของรัฐบาล จึงจำเป็นต้องอยู่เองที่กรมสรรพากรจะต้องกำหนดมาตรฐานและมาตรการที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการเรียกเก็บภาษีอากรให้ได้เพิ่มขึ้นตามความเจริญของเศรษฐกิจ โดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ ทั้งให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษีอากรที่สุจริต และระหว่างผู้เสียภาษีอากรด้วยกัน ในขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในประเทศด้วย

¹ จากผลการจัดเก็บภาษีอากรในปีงบประมาณ 2519 พบว่า แม้อัตราการชำระ

เป็นภาพที่มีความสำคัญมากที่สุดของกรมสรรพากร เพราะจัดเก็บได้คิดเป็นร้อยละ 55.36 ของภาษีอากรที่กรมสรรพากรจัดเก็บได้ทั้งสิ้นก็ตาม แต่ความสำคัญของการค้าคือเงินเก็บได้ทั้งสิ้นได้ลดลงทุกปี กล่าวคือ ลดลงจากร้อยละ 60.51 ในปี 2514 เหลือเพียงร้อยละ 55.36 ในปี 2519 ภาษีอากรที่เพิ่มความสำคัญขึ้น ได้แก่ ภาษีเงินได้นิติบุคคล จัดเก็บได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 14.24 เป็นร้อยละ 23.01 ในปี 2519 และผลการตรวจสอบภาษีอากรในปี 2519 สำหรับภาษีเงินได้นิติบุคคลมีจำนวนถึง 426 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2518 ถึงร้อยละ 236.6 และคิดเป็นภาษีอากรที่ตรวจสอบไคร้อยละ 42.55 ของภาษีอากรที่ตรวจสอบได้ทั้งหมด จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า ผลการตรวจสอบภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นเครื่องหมายแสดงประสิทธิภาพในการตรวจสอบ ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นว่าปริมาณนิติบุคคลที่เสียภาษีอากรยังคงมีจำนวนมากขึ้นทุกวัน ซึ่งควรจะไต่ศึกษาหาสาเหตุและขอแก้ไขให้เท่าทันการหลีกเลี่ยงภาษีอากรต่อไป

ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า ภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นภาษีอากรที่นับวันจะทวีความสำคัญเพิ่มขึ้น การไต่ศึกษาถึงหลักเกณฑ์การจัดเก็บและการตรวจสอบภาษีเงินได้นิติบุคคลย่อมทำให้เห็นอุปสรรคของการดำเนินงานและหาอุทงทางแก้ไขต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

โดยเหตุที่ภาษีเงินได้นิติบุคคลมีลักษณะการจัดเก็บแตกต่างจากภาษีอากรประเภทอื่น ทั้งนี้เพราะมีเงื่อนไขการจัดเก็บตามประมวลรัษฎากรบัญญัติไว้หลายมาตราที่เกี่ยวข้อง ขจรกิจประเภทต่าง ๆ มักประสบปัญหาทั้งข้อกฎหมาย การตีความ ระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ เป็นเหตุให้ถูกประเมินภาษีเพิ่มเติม พร้อมทั้งเงินเพิ่มและบางกรณีอาจถูกดำเนินคดีอาญาอีกโสดหนึ่งด้วย เพราะฉะนั้น วัตถุประสงค์ของการศึกษาจึงมีดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์การจัดเก็บและการตรวจสอบภาษีเงินได้นิติบุคคล
2. ศึกษาถึงมูลเหตุและปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้การจัดเก็บและการตรวจสอบ

ภาษีไม่ได้ผลเต็มตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่

3. ศึกษาว่าควรจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์การจัดเก็บและการตรวจสอบภาษีเงินได้นิติบุคคลประการใด โดยไม่ไขว่คว้าหาเพิ่มอัตราภาษี

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้ เป็นการศึกษาถึงหลักเกณฑ์ ขอบัญญัติแห่งกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติของกรมสรรพากร เฉพาะภาษีเงินได้นิติบุคคล นับตั้งแต่นิติบุคคลผู้มีหน้าที่เสียภาษี เงื่อนไขในการคำนวณภาษี วิธีคำนวณ วิธียื่นแบบแสดงรายการ การรับแบบ การวิเคราะห์แบบ การออกหมายเรียกและตรวจสอบ ตลอดจนการประเมินให้ชำระภาษีเพิ่มเติม ซึ่งเป็นแนวทางอย่างกว้าง ๆ สำหรับประชาชนผู้เสียภาษีอากร และทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน โดยอาศัยข้อมูลตัวเลขอ้างอิงสำหรับช่วงระยะเวลาปีงบประมาณ 2515 - ปี 2519 เท่านั้น และจะมีบางตอนซึ่งเป็นสาระสำคัญก็ได้เรียบเรียงแก้ไขให้ทันสมัยกับปัจจุบัน

1.4 วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาสำหรับวิทยานิพนธ์นี้มีวิธีการดังนี้

1. โดยการสัมภาษณ์ และประมวลข้อคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ ของกรมสรรพากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ภาษี เจ้าหน้าที่ตรวจสอบนักวิชาการภาษี เป็นต้น

2. โดยการสังเกตการณ์ ด้วยการเข้าไปศึกษาถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เริ่มตนจากเจ้าหน้าที่รับแบบ การออกหมายเรียก การประเมินภาษี จนกระทั่งได้รับการชำระเงินภาษี

3. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บและการ-

ตรวจสอบภาษีเงินได้นิติบุคคล เช่น ประมวลรัษฎากร ระเบียบและคำสั่งของกรมสรรพากร คำพิพากษาฎีกา การตีความ และคอบข้อหารือของกรมสรรพากร

4. การรวบรวมจากวารสารและบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้นิติบุคคล

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการคำนวณภาษี การแก้ไขปัญหาภาษีเงินได้นิติบุคคลบางประการ อันจะเป็นประโยชน์แก่นิติบุคคลผู้เสียภาษีอากร รวมตลอดถึงบุคคลอื่นที่สนใจและเกี่ยวข้อง
2. เพื่อปรับปรุงวิธีการจัดเก็บและการตรวจสอบภาษีอากรให้รัดกุม มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
3. หาวิธีการที่จะอำนวยความสะดวกและสร้างสรรความเป็นธรรมให้แก่ผู้เสียภาษีอากรที่สุจริต